

Brompton - Khi một chiếc xe đạp gấp trở thành “tác phẩm” - Phán quyết của Tòa án Công lý Châu Âu

Liệu một sản phẩm mang tính công năng - được sinh ra để phục vụ nhu cầu sử dụng hằng ngày - có thể được coi là một “tác phẩm” nghệ thuật để hưởng sự bảo hộ [quyền tác giả](#) hay không? Trong suy nghĩ quen thuộc của nhiều doanh nghiệp và thậm chí cả giới tư vấn luật, câu trả lời gần như mặc định là “không”. Xe đạp thì gắn với sáng chế, quần áo và giày dép thuộc về kiểu dáng công nghiệp, còn dép hay túi xách chỉ là hàng tiêu dùng. Tuy nhiên, Phán quyết của Tòa án Công lý Châu Âu trong vụ án **Brompton Bicycle v. Chedech/Get2Get (C-833/18)** đã mở ra một góc nhìn mới: Hình dạng mang tính chức năng không chỉ được nhìn như một giải pháp kỹ thuật, mà còn có thể được xem là **biểu đạt sáng tạo** của tác giả - nếu nó phản ánh những lựa chọn tự do và dấu ấn cá nhân của người thiết kế.

Chính sự giao thoa giữa công năng và sáng tạo, giữa kỹ thuật và nghệ thuật, đã khiến vụ Brompton trở thành một cột mốc quan trọng. Vụ việc kích hoạt một câu hỏi quan trọng: Những gì ta vẫn coi là “vật dụng” thuần túy - từ chiếc xe đạp gấp, đôi giày, chiếc ghế, cho đến bao bì sản phẩm - **liệu có thể mang trong mình “tư cách” của một tác phẩm nghệ thuật?**

Trong bối cảnh đó, một vấn đề trung tâm được đặt ra cho cả giới nghiên cứu lẫn thực hành pháp luật là: **Làm thế nào để phân định ranh giới giữa hình dạng bị chi phối hoàn toàn bởi chức năng kỹ thuật và hình dạng mang dấu ấn sáng tạo cá nhân của tác giả?**

1. Bối cảnh

Brompton Bicycle Ltd là một công ty Anh, do **SI** sáng lập, nổi tiếng với dòng xe đạp gấp “Brompton” có thể gấp ở **ba trạng thái**: (i) gấp hoàn toàn, (ii) mở hoàn toàn, và (iii) trạng thái trung gian giúp xe đứng cân bằng trên mặt đất. Thiết kế này từng được bảo hộ bằng sáng chế, nhưng [bằng sáng chế đã hết hạn](#), mở đường cho các đối thủ có thể khai thác các giải pháp kỹ thuật tương tự.

Get2Get (Chedech/Get2Get) đưa ra thị trường một mẫu xe đạp gấp khác - thường được gọi là “xe đạp Chedech” - có hình thức thị giác rất gần với xe đạp Brompton, và đặc biệt, cũng có khả năng gấp ở đúng **ba trạng thái** nói trên.

Năm 2017, SI và Brompton kiện Get2Get tại **Tòa án Liège (Bỉ)**, yêu cầu:

- Công nhận xe đạp Chedech xâm phạm quyền tác giả đối với mẫu xe Brompton, và
- Buộc Get2Get chấm dứt xâm phạm, rút sản phẩm khỏi thị trường.

Lập luận của Bị đơn - Get2Get: Hình dạng xe đạp Chedech (và tương ứng là hình dạng xe Brompton) được **quyết định bởi yêu cầu/chức năng kỹ thuật**, cụ thể là phải cho phép xe gấp được ở ba trạng thái. Do đó, nếu có bảo hộ, thì thuộc **linh vực sáng chế/kiểu dáng**, chứ không phải quyền tác giả. Nói cách khác, Get2Get phản bác rằng **hình dạng xe bị ràng buộc hoàn toàn bởi chức năng kỹ thuật**, nên không thể được bảo hộ quyền tác giả, mà chỉ có thể được bảo hộ sáng chế (đã hết hạn).

Lập luận của Nguyên đơn Brompton / SI: Dù việc gấp được ở ba trạng thái là yêu cầu kỹ thuật, nhưng **có nhiều cách tạo hình khác nhau để đạt mục tiêu kỹ thuật ấy**. Người sáng tạo đã **lựa chọn một hình thức**

cụ thể trong số những khả năng đó, thể hiện dấu ấn cá nhân và sự lựa chọn sáng tạo, nên hình dạng xe Brompton vẫn có thể được bảo hộ như “**tác phẩm**”.

Tòa Bỉ thừa nhận theo luật quốc gia, một đối tượng có công năng (như xe đạp) vẫn có thể được bảo hộ quyền tác giả nếu có tính sáng tạo. Tuy nhiên, tòa lúng túng trước tình huống **hình dáng sản phẩm có vẻ “cần thiết” để đạt kết quả kỹ thuật**. Đặc biệt, tòa viện dẫn án lệ **DOCERAM (C-395/16)** trong lĩnh vực **kiểu dáng cộng đồng**, nơi Tòa án Công lý Châu Âu (**CJEU**) đã nhấn mạnh rằng: **Sự tồn tại của thiết kế thay thế** không phải là yếu tố quyết định duy nhất khi đánh giá chừng nào hình thức bị chi phối bởi chức năng kỹ thuật. Nói cách khác, việc có những cách thiết kế khác để đạt cùng một mục đích kỹ thuật không phải là bằng chứng duy nhất và cuối cùng để khẳng định một sản phẩm có **tính sáng tạo**. Chúng ta vẫn phải xem xét kỹ xem **kiểu dáng bên ngoài của sản phẩm** đó bị áp lực bởi **yếu tố kỹ thuật đến mức độ nào**

2. Vấn đề pháp lý trọng tâm: Xác định công năng/yêu cầu kỹ thuật của một sản phẩm và tư cách “tác phẩm”

Trong bối cảnh đó, Tòa án Liège (Tòa án Bỉ) đã gửi câu hỏi sơ bộ lên CJEU, yêu cầu làm rõ 02 vấn đề:

- (1) **Nếu hình dạng sản phẩm (ít nhất một phần) cần thiết để đạt kết quả kỹ thuật, liệu sản phẩm đó có thể được bảo hộ quyền tác giả không? (Nếu hình dạng bị chi phối bởi chức năng kỹ thuật, thì có thể coi là “tác phẩm” không?)**
- (2) **Để đánh giá liệu một hình dạng có cần thiết để đạt được một kết quả kỹ thuật hay không, có phải xem xét các tiêu chí sau đây:**
 - Sự tồn tại của các hình dạng khác cũng có thể đạt được cùng một kết quả kỹ thuật? (Vai trò của **khả năng tồn tại hình dạng thay thế** là gì?)
 - Mức độ hiệu quả của hình dạng trong việc đạt kết quả kỹ thuật?
 - Ý định của người bị cáo buộc xâm phạm trong việc đạt được kết quả kỹ thuật đó?
 - Sự tồn tại của một bằng sáng chế trước đây (nay đã hết hạn) liên quan đến quy trình đạt được kết quả kỹ thuật đó?

Nhìn sâu hơn, đây là câu hỏi về **ranh giới giữa kỹ thuật và sáng tạo**, giữa **độc quyền bảo hộ ngắn hạn của sáng chế/kiểu dáng** và **độc quyền dài hạn của quyền tác giả**.

3. Phân tích của CJEU

Khi nào một sản phẩm mang tính công năng được coi là một “tác phẩm” để được bảo hộ quyền tác giả?

Câu hỏi thứ nhất của Tòa án Bỉ có thể được hiểu là “*Liệu pháp luật EU (đặc biệt là Chỉ thị 2001/29/EC) có cho phép bảo hộ “quyền tác giả” đối với một sản phẩm mà hình dạng của nó được quyết định - ít nhất một phần - bởi yêu cầu kỹ thuật?*”. Câu hỏi này hàm ý rằng, sự cần thiết về kỹ thuật có tự động loại trừ tư cách “tác phẩm” hay không, và nếu không, thì phải đánh giá ra sao. Nói một cách dễ hiểu hơn, câu hỏi của tòa Bỉ thực chất là: Nếu hình dạng của sản phẩm (chiếc xe đạp) phải “bắt buộc như vậy” vì lý do kỹ thuật - ví dụ như phải gấp được, phải tự đứng được - thì liệu hình dạng đó còn có thể coi là sáng tạo của tác giả để được bảo hộ quyền tác giả hay không

Trong phán quyết của mình, CJEU đã cung cấp các câu lời rõ ràng đối với câu hỏi sau đây:

[1] Liệu tiêu chí “tác phẩm” có loại trừ sản phẩm mang tính công năng?”

CJEU khẳng định rằng, (i) chỉ vì **hình dạng có yếu tố kỹ thuật**, hoặc **ít nhất một phần là cần thiết để đạt kết quả kỹ thuật, không có nghĩa là** đối tượng đó **tự động** bị loại khỏi phạm vi quyền tác giả, và (ii) **vẫn có thể** bảo hộ quyền tác giả **nếu** đối tượng đáp ứng tiêu chuẩn “tác phẩm” khi thỏa mãn cùng lúc 2 điều kiện để được coi là “tác phẩm” như sau:

Điều kiện 1: Tính nguyên gốc (Originality): Đối tượng phải là: “Sáng tạo trí tuệ của chính tác giả” (the author’s own intellectual creation). Nội dung của điều kiện này gồm ba yếu tố:

- (i) Tác giả phải có **những lựa chọn tự do và sáng tạo** (free and creative choices).
- (ii) Hình thức thể hiện phải **phản ánh dấu ấn cá nhân** (personal touch) của tác giả.
- (iii) Nếu hình dạng bị chi phối hoàn toàn bởi kỹ thuật hoặc quy tắc bắt buộc → **không có originality**.

Điều kiện 2: Có hình thức được xác định và nhận diện khách quan (Identifiable expression): Một “tác phẩm” phải có hình thức thể hiện **được xác định đủ rõ** để cơ quan nhà nước, tòa án và bên thứ ba **nhận diện một cách khách quan**.

Nói cách khác, CJEU **bác bỏ quan điểm rằng, cứ là sản phẩm có công năng thì không thể là tác phẩm**. Đây là bước đầu tiên: **không có loại trừ tuyệt đối (no automatic exclusion)** đối với sản phẩm công năng.

[2] Nếu sản phẩm có tính công năng không bị loại trừ tuyệt đối để được bảo hộ bản quyền, thì tiêu chuẩn đánh giá là gì?

CJEU giải quyết vấn đề bằng cách quy chiếu vào khái niệm “tính nguyên gốc” (“originality”) được xác lập qua các án lệ Infopaq, Painer và Cofemel.

(a) Tiêu chuẩn chính vẫn là “tính nguyên gốc” (“originality”): Một sản phẩm có hình dạng cần thiết để đạt kết quả kỹ thuật **chỉ được coi là “tác phẩm” nếu:**

- Khi tạo ra hình dạng đó, tác giả có **“không gian cho những lựa chọn tự do và sáng tạo”**, và
- Hình dạng được chọn **phản ánh dấu ấn cá nhân** của tác giả.

(b) Phân định “ý tưởng kỹ thuật” - “biểu hiện sáng tạo”: CJEU nhắc lại nguyên tắc: Quyền tác giả bảo hộ **cách thể hiện**, không bảo hộ **ý tưởng/kỹ thuật**.

- **“Ý tưởng kỹ thuật”** = giải pháp để đạt kết quả kỹ thuật (ví dụ: xe phải gấp được 3 trạng thái, phải đứng cân bằng...).
- **“Biểu hiện sáng tạo”** = cách tác giả lựa chọn hình dạng cụ thể (cách sắp đặt khung, tỷ lệ, đường cong...) trong phạm vi vẫn còn **tự do**.

CJEU nêu rằng, nếu một bộ phận của hình dạng **bị chi phối hoàn toàn** bởi chức năng kỹ thuật thì tác giả **không có lựa chọn thực sự**, như vậy, **ý tưởng kỹ thuật và hình thức thể hiện trở nên không tách rời**, theo đó, phần đó **không thể coi là “tác phẩm”**. Tuy nhiên, những phần mà tác giả có thể tự do quyết định - đã thể hiện bằng phong cách sáng tạo riêng - có thể được coi là tác phẩm.

(c) Về các tiêu chí tòa Bỉ gợi ý (thiết kế thay thế, bằng sáng chế, hiệu quả kỹ thuật...)

Cách tiếp cận của **CJEU** cho thấy sự tinh tế trong việc phân định giữa yếu tố kỹ thuật và yếu tố sáng tạo:

- **Sự tồn tại của các hình dạng khác cũng đạt cùng kết quả kỹ thuật** chỉ là dấu hiệu cho thấy có thể tồn tại phạm vi lựa chọn cho tác giả, nhưng không phải là tiêu chí quyết định duy nhất để xác định tính sáng tạo.
- **Hiệu quả kỹ thuật của hình dạng, cũng như sự tồn tại của bằng sáng chế đã hết hạn** có thể được sử dụng như công cụ phân tích nhằm làm rõ đâu là yếu tố thuần kỹ thuật, đâu là yếu tố có thể mang tính sáng tạo; Tuy nhiên, bản thân chúng không hình thành một “tiêu chí đánh giá (test)” mới cạnh tranh với chuẩn mực về tính nguyên gốc.
- **Ý định của bị đơn (thực hiện vì lý do kỹ thuật, không phải vì nghệ thuật)** → không liên quan đến việc đánh giá một đối tượng có phải là “tác phẩm” hay không; → vấn đề trọng tâm là: **tác giả ban đầu có thực sự sáng tạo hay không**, chứ không phải “bị đơn nghĩ gì khi sao chép”.

Như vậy, CJEU khẳng định rằng các tiêu chí phụ trợ (thiết kế thay thế, bằng sáng chế, hiệu quả kỹ thuật, ý định của bị đơn) chỉ có giá trị tham khảo hoặc làm sáng tỏ, nhưng không thể thay thế hay cạnh tranh với tiêu chí cốt lõi: **tính sáng tạo của tác giả ban đầu**.

[3] Tòa Bỉ có được phép kết luận rằng: “Vi có yếu tố kỹ thuật, nên không thể bảo hộ quyền tác giả” không?

CJEU khẳng định rõ ràng rằng, Tòa án Bỉ không được phép áp dụng lập luận đó. Đây là điểm bác bỏ trực diện lập luận của bị đơn *Get2Get*: “Nếu hình dạng mang tính kỹ thuật thì chỉ có thể bảo hộ bằng sáng chế/kiểu dáng, không thể bảo hộ bằng quyền tác giả”.

CJEU phân tích và bác bỏ theo hai hướng:

(a) Cơ chế bảo hộ: Bản quyền và sáng chế/kiểu dáng là các cơ chế song song, không loại trừ nhau: EU cho phép bảo hộ đồng thời giữa **kiểu dáng** và quyền tác giả. Không có quy tắc nào trong Chỉ thị 2001/29

nói rằng: “Đã là kỹ thuật thì không được bảo hộ bằng bản quyền”. Quốc gia thành viên (trong đó có Bỉ) **không được tự đặt ra “vùng cấm”** cho bản quyền chỉ vì đối tượng có công năng.

(b) Chuẩn mực đánh giá: Quyết định bảo hộ hay không phải dựa trên “tính nguyên gốc”, việc bảo hộ không thể bị loại trừ chỉ vì đối tượng mang yếu tố kỹ thuật:

CJEU xác định rằng Tòa Bỉ không được chỉ cần nhìn thấy yếu tố kỹ thuật rồi kết luận: “Đây là sản phẩm kỹ thuật nên không thể là tác phẩm”. Thay vào đó, tòa phải phân tích xem **khi thiết kế hình dạng đó, tác giả có còn tự do sáng tạo hay không**, đánh giá **cụ thể** xem hình dạng có là kết quả của những lựa chọn sáng tạo mang dấu ấn cá nhân không.

4. Ranh giới giữa quyền tác giả và quyền sáng chế/kiểu dáng công nghiệp: Cách CJEU giải thích

CJEU khẳng định rằng quyền tác giả và quyền sáng chế/kiểu dáng công nghiệp là những cơ chế bảo hộ song song, không loại trừ lẫn nhau.

Trước hết, CJEU bác bỏ lập luận nền mà bị đơn và một phần Tòa Bỉ dựa vào: “*Nếu có yếu tố kỹ thuật thì chỉ thuộc phạm vi sáng chế/kiểu dáng, không thuộc copyright.*”

CJEU làm rõ:

- Chỉ thị 2001/29 không đặt ra bất kỳ điều kiện loại trừ nào đối với các đối tượng mang công năng khỏi phạm vi bảo hộ quyền tác giả.
- Quyền tác giả không bị giới hạn bởi phạm vi của sáng chế hoặc kiểu dáng – điều này đã được củng cố trong các phán quyết **Cofemel** và **Brompton**.
- EU cho phép **cumulation** (bảo hộ đồng thời) giữa quyền tác giả và kiểu dáng.

Do đó, một sản phẩm từng được bảo hộ sáng chế hoặc có cấu trúc kỹ thuật không đương nhiên bị loại khỏi phạm vi bảo hộ quyền tác giả.

CJEU tái khẳng định rằng tiêu chuẩn duy nhất để xác định một đối tượng có phải là “tác phẩm” hay không chính là “tính nguyên gốc” (originality).

Theo CJEU, dù đối tượng là sản phẩm nghệ thuật, đồ dùng, nội thất hay sản phẩm kỹ thuật, chỉ có một tiêu chuẩn quyết định: **tính nguyên gốc - tức là “sáng tạo trí tuệ riêng của tác giả” (the author’s own intellectual creation).**

Khái niệm “tính nguyên gốc” bao gồm hai yếu tố: (i) **Tác giả phải có quyền lựa chọn tự do (free choices)** - nghĩa là không bị các ràng buộc kỹ thuật loại bỏ hoàn toàn khả năng sáng tạo, và (ii) **Các lựa chọn đó phải phản ánh dấu ấn cá nhân (personal touch)** của tác giả.

Nguyên tắc này được CJEU áp dụng nhất quán trong các phán quyết từ **Cofemel** đến **Brompton**.

CJEU giải thích cách phân định giữa yếu tố "kỹ thuật" và "sáng tạo".

Đây chính là phần trả lời trọng tâm cho câu hỏi của tòa Bỉ. CJEU đưa ra tiêu chí theo hai nhánh:

(1) Nếu hình dạng bị chi phối hoàn toàn bởi chức năng kỹ thuật, thì không thể là tác phẩm

- Khi kết quả kỹ thuật **áp đặt duy nhất một hình dạng**,
- Khi tác giả **không còn bất kỳ không gian lựa chọn sáng tạo nào**,
- Khi ý tưởng kỹ thuật và hình thức thể hiện **trở nên không tách rời**,

thì **không thể thỏa mãn điều kiện về “tính nguyên gốc”**, và đối tượng **không phải là tác phẩm** theo Chỉ thị 2001/29.

Trong trường hợp này, cơ chế sáng chế hoặc kiểu dáng công nghiệp mới là cơ chế bảo hộ thích hợp. CJEU sử dụng chính lập luận này để phản biện bị đơn Get2Get, cho rằng “cơ chế gấp ba trạng thái áp đặt toàn bộ hình dạng xe”. CJEU trả lời: Nếu đúng như vậy, Tòa Bỉ có thể kết luận không có tác phẩm, **nhưng** phải chứng minh rằng không còn bất kỳ khoảng trống sáng tạo nào.

(2) Nếu hình dạng không hoàn toàn bị quyết định bởi kỹ thuật, thì có thể là tác phẩm

Ngay cả khi có yếu tố kỹ thuật, đối tượng **vẫn có thể là tác phẩm** nếu:

- Tác giả **vẫn còn khoảng trống** để lựa chọn hình dạng;
- Những lựa chọn đó thực sự là **tự do và sáng tạo**;
- Hình dạng thể hiện **phong cách cá nhân** của tác giả.

Ở đoạn 34 của phán quyết, CJEU nhấn mạnh, Tòa quốc gia phải xác định liệu tác giả, thông qua hình dạng sản phẩm, **đã thể hiện sự sáng tạo của mình bằng cách đưa ra những lựa chọn tự do**, và liệu hình dạng đó có **phản ánh dấu ấn cá nhân** của tác giả hay không.

Đây là **tiêu chí chính thức** của EU cho mọi sản phẩm công năng.

5. CJEU xử lý lập luận của bị đơn như thế nào?

Bị đơn lập luận rằng, (i) cơ chế kỹ thuật gấp 3 trạng thái quyết định toàn bộ hình dạng, (ii) sản phẩm từng được bảo hộ sáng chế đồng nghĩa với việc không thể chuyển sang phạm vi quyền tác giả, và (iii) tính kỹ thuật khiến hình dạng không thể đạt được tính nguyên gốc. Tuy nhiên, CJEU đã bác bỏ các lập luận này bằng một chuỗi lý giải rõ ràng.

[i] Bảo hộ sáng chế đã từng tồn tại không cản trở copyright

Trước hết, CJEU khẳng định rằng: Một sáng chế hết hạn không làm mất đi tính sáng tạo vốn có của sản phẩm, mặc dù bằng sáng chế có thể được sử dụng như một dấu hiệu để giúp tòa quốc gia phân định đâu là yếu tố thuần kỹ thuật và đâu là yếu tố sáng tạo. Nói cách khác, sáng chế không loại trừ copyright, mà chỉ đóng vai trò hỗ trợ trong việc xác định ranh giới giữa kỹ thuật và sáng tạo.

[ii] Kỹ thuật không loại trừ copyright - chỉ loại trừ phần bị kỹ thuật “chi phối hoàn toàn”

CJEU nhấn mạnh rằng yếu tố kỹ thuật không tự động loại trừ quyền tác giả. Chỉ trong trường hợp một bộ phận của sản phẩm bị chi phối *hoàn toàn* bởi chức năng kỹ thuật, bộ phận đó mới không được bảo hộ. Ngược lại, những phần còn lại vẫn có thể được bảo hộ nếu chúng chứa đựng sự sáng tạo của tác giả. Điều này cho thấy kỹ thuật chỉ loại trừ phần bị chi phối toàn diện, chứ không phủ nhận toàn bộ sản phẩm.

[iii] Sự tồn tại của phương án thiết kế thay thế là dữ kiện, không phải tiêu chuẩn pháp lý

Bị đơn và nguyên đơn có thể tranh luận không dứt về “**không gian sáng tạo**”. Bị đơn có thể lập luận rằng, trong trường hợp này, “Kỹ thuật áp đặt hình dạng duy nhất”, để chứng minh rằng: Hình dạng xe đạp gấp chỉ là kết quả tất yếu của yêu cầu kỹ thuật, không còn bất kỳ lựa chọn tự do nào cho tác giả. Nếu đúng như vậy, sản phẩm sẽ không đạt tiêu chuẩn “tính nguyên gốc” (“**originality**”) và do đó không thể được bảo hộ quyền tác giả.

Trong khi đó, nguyên đơn có thể phản biện lại rằng, “Có nhiều cách gấp 3 trạng thái” để chứng minh rằng, ngay cả khi sản phẩm có yếu tố kỹ thuật, tác giả vẫn có **khoảng trống sáng tạo** để lựa chọn hình dạng cụ thể. Điều này cho thấy hình dạng không hoàn toàn bị quyết định bởi kỹ thuật, và vì vậy vẫn có thể đạt tính nguyên gốc để được công nhận là “tác phẩm” theo luật bản quyền.

Trước tình huống này, CJEU làm rõ rằng sự tồn tại của các phương án thiết kế thay thế **không phải là một tiêu chuẩn pháp lý quyết định**. Đây là một điểm rất tinh tế trong lập luận của CJEU. Việc chứng minh rằng có nhiều cách thiết kế để đạt cùng một kết quả kỹ thuật có thể gợi ý rằng tác giả vẫn có “không gian sáng tạo”. Tuy nhiên, bản thân sự tồn tại của các phương án thay thế không có nghĩa rằng điều này là đủ để khẳng định sản phẩm có “tính nguyên gốc”. Trong bối cảnh đó, Tòa quốc gia thuộc Châu Âu phải phân tích xem tác giả có thực sự thực hiện những “**lựa chọn sáng tạo tự do**” và hình dạng có phản ánh “**dấu ấn cá nhân**” hay không. Đây mới là tiêu chí quyết định để công nhận một đối tượng là “tác phẩm”.

[iv] Về mục đích của bị đơn

Một trong những lập luận của bị đơn, Get2Get, là hình dạng sản phẩm được lựa chọn hoàn toàn vì lý do kỹ thuật, chứ không phải vì yếu tố nghệ thuật. CJEU bác bỏ lập luận này một cách dứt khoát. Theo Tòa, mục đích hay động cơ của bị đơn khi sao chép sản phẩm hoàn toàn không liên quan đến việc đánh giá tính nguyên gốc. **Tính nguyên gốc** phải được xác định tại thời điểm tác giả sáng tạo ra sản phẩm, dựa trên việc liệu tác giả có thực sự thực hiện những lựa chọn sáng tạo tự do và hình dạng có phản ánh dấu ấn cá nhân của họ

hay không. Nói cách khác, originality gắn liền với quá trình sáng tạo ban đầu của tác giả, chứ không phụ thuộc vào lý do hay cách thức mà bị đơn lựa chọn hình dạng khi sao chép.

Lời kết

Phán quyết Brompton cho thấy một thông điệp rất rõ ràng: **Sản phẩm mang tính công năng không bị loại trừ một cách mặc định khỏi phạm vi bảo hộ của quyền tác giả.** Điều quyết định không nằm ở việc đối tượng “dùng để làm gì”, mà nằm ở chỗ **hình thức thể hiện của nó có phản ánh những lựa chọn tự do, sáng tạo và dấu ấn cá nhân của tác giả hay không.** Đây chính là điểm giao cắt quan trọng giữa tư duy pháp lý của EU và xu hướng vận động của pháp luật Việt Nam.

Dưới góc độ pháp luật SHTT Việt Nam, khái niệm “**tác phẩm mỹ thuật ứng dụng**” đã được ghi nhận với phạm vi đủ rộng để bao trùm nhiều sản phẩm mang tính công năng: từ thiết kế đồ nội thất, bao bì sản phẩm, thời trang cho tới các sản phẩm thiết kế công nghiệp khác. Việc nhấn mạnh yếu tố “tính thẩm mỹ gắn với công năng sử dụng” cho thấy nhà làm luật Việt Nam đã mở cánh cửa cho việc nhìn nhận **thiết kế sản phẩm** không chỉ là giải pháp kỹ thuật hoặc kiểu dáng công nghiệp, mà còn có thể là **tác phẩm** theo nghĩa quyền tác giả, nếu đáp ứng tiêu chí sáng tạo và hình thức thể hiện cụ thể. Nếu được tiếp cận một cách nhất quán, hệ thống pháp luật Việt Nam hoàn toàn có thể tận dụng “lớp bảo hộ bổ sung” này để tăng cường công cụ bảo vệ cho nhà thiết kế và doanh nghiệp, đặc biệt trong bối cảnh sao chép thiết kế sản phẩm đang diễn ra ngày càng tinh vi.

Cuối cùng, thách thức đặt ra cho cơ quan thực thi tại Việt Nam không chỉ là **chấp nhận về mặt lý luận** rằng sản phẩm công năng có thể là tác phẩm, mà là **xây dựng tiêu chí áp dụng một cách chặt chẽ, minh bạch và dự đoán được.** Khi đó, câu hỏi không còn là “sản phẩm công năng có thể là tác phẩm hay không”, mà là: **chúng ta đánh giá “không gian sáng tạo” và “dấu ấn cá nhân” trên những sản phẩm ấy như thế nào cho vừa bảo vệ được sáng tạo, vừa không bóp méo cạnh tranh và tiến bộ kỹ thuật?** Đây sẽ là không gian học thuật và thực tiễn đầy tiềm năng để pháp luật SHTT Việt Nam tiếp tục phát triển trong thời gian tới.

Với 15 năm hoạt động và vị thế đã được khẳng định trong lĩnh vực Sở hữu Trí tuệ, **KENFOX IP & Law Office** thấu hiểu sâu sắc những thách thức pháp lý liên quan đến bảo hộ và thực thi quyền đối với các thiết kế ứng dụng. Chúng tôi không chỉ hỗ trợ doanh nghiệp trong việc xác lập và đăng ký quyền đối với Kiểu dáng Công nghiệp và Quyền tác giả, mà còn xây dựng các **chiến lược tư vấn và tranh tụng chuyên sâu**, tập trung vào việc nhận diện và chứng minh các “**yếu tố sáng tạo cốt lõi**” - yếu tố then chốt để bảo vệ hiệu quả tài sản thiết kế và tối ưu hóa khả năng thành công trong các vụ tranh chấp xâm phạm phức tạp.

By Nguyễn Vũ Quân | Partner, IP Attorney
Đào Thị Thúy Nga | Senior Patent Attorney
Nguyễn Thị Kim Anh | Patent Executive

Contact

KENFOX IP & Law Office

Building No. 6, Lane 12/93, Chinh Kinh Street, Nhan Chinh Ward, Thanh Xuan District, Hanoi, Vietnam

Tel: +84 24 3724 5656

Email: info@kenfoxlaw.com / kenfox@kenfoxlaw.com